

גליונות הנייר לא היו רכים.

ביום השני לחקירה הובהר לי כי המדובר יותר במצור מאשר בחקירה. הוא שב וחזר על התנגדותי הראשונית, כך שבפעם לא נותר לנו הרבה מה לעשות. הלוטננט-קולונל שלי נהג לצאת מתוך החדר למשכי זמן ארוכים, ובפרצוף נפול. באותו הזמן ניסתה מזכירתו, הגברת בלנקה, לשכנע אותי.

"מדוע אינך מוכן להעיד? איש אינו נאשם על הבעת דיעותיו. אתה יכול לשמוע את תלונותינו על הקנטינה של המישרד!"

"כן, אבל דמייני לעצמך את היום שבו יאצילו למנהל הקנטינה את הסמכות לעצור את כולכם!"

"אבל זה הרי אבסורדי!"

"את באמת חושבת כך? אז נסי להיניין לעצמך שזה מה שקורה לאומה שלמה."

למישמע דברים אלה היא הנדהה את ראשה, וחיכה כנערה שנתפסה בבלקלטה. ואז אמרה: "אבל כאן מכבידים את החוק, אתה יודע, מאפשרים כאן לאסירים לטייל. אתה יכול להתבונן!" היא הפנתה אותי לחס-תכל במבד לחלון.

היא דיברה אמת: למטה בחצר, על ריצפת בטון ערומה, יכולתי להבחין באסירים לבושים בתלבושת חומה כשהם פוסעים בזוגות, משוחחים ולעיתים מצח-קקים.

מדי צהריים ליווה אותי לוטננט-קולונל נוגא לחדר-ההמתנה הקטן, שהיה מרוהט כמוודין. נתנו לי שם נקניקיות פרנקפורטר. בדרך לשם הייתי פוגש לעיתים בוואצלב האבל או בפרופסור פאטוכה*, ועיתים נהגתי לאכול עם ד"ר ז'ירי האז'ק**. המגנישה, שהייתה אשה צעירה וידידותית, נהגה לשאול אותי תמיד בסלר-באקית, "תרצה קפה אחרי הארוחה?"

יום אחד נאלצה הגברת בלנקה לעזוב אותנו מוקדם על-מנת לקבל זריקת-חיסון. הלוטננט-קולונל ואני נותרנו לנפשנו. הוא פסע על-פני מישרדו, ידיו שלובות לאחור, והיה ברור לי שיש בכוונתו לומר דבר-מה. "עכשיו, כשהנערה הלכה, אדבר אליך כגבר אל גבר." הוא קפתי את אוזני והוא אמר, "הרפואה המודרנית היא פסיכולוגיה וסכסולוגיה..." פרצופו התעוות, והם דבקים בהשקפה... שבכל הנוגע ליחסים בין גבר לאשה... דבר אינו מתפקד..."

"מממ..." הנהנתי בראשי. הוא העניק חיוך לעברי, והורה באצבע שהעידה מן הסתם על חושי-ההומור שלו. "אבל לך, באמת מגיעות כמה חבטות ממני..."

במצב שכזה רצוי ביותר לשתוק, ולנסות להבין לקראת מה חותך האיש.

הוא נחל מתוך תיקו שני תמוהיץ אדומים ומסר לי אחד מהם. שאלתי מאיזה זן הם, והוא השיב לי, אלא ששכחתי את תשובתו. יותר מכך עניינה אותי

* המחזאי האבל ופרופסור יאן פאטוכה, פעלו כדוברי אמנה 77, פרופסור פאטוכה נפטר בי"ב במאסר השנה. ואילו האבל נשפט בשבוע שעבר למעצר. ** ד"ר ז'ירי האז'ק כיהן בעת הפלישה הסובייטית לצ'כוסלובקיה כשר-החוזן.

העובדה שהתפוחים צמחו על עץ בן חמש שנים בלבד, ושיש לו כמה קילוגרמים של תפוחי-עץ. מאוד רגועה אותי העובדה שהוא נתן לי אחד מהם. לכן סיפרתי לו על כל סוגי עצי-התפוח שיש לי בדבוריצ'וביץ. "אם אחזור לכאן," אמרתי, "ואם יאפשרו לי לגשת לשם ביום אל"ף, אביא לך כמה מהתפוחים שלי."

"ומדוע שלא יאפשרו לך?" שאל.

למחרת, במקום לבוא עם תיק-העבודה שלי, לקחתי סל-קניית גדול ומילאתי אותי בחפצים אישיים ובאספקה קטנה.

"באת עם תיק אחר," הבחין ואמר. "נכון, יש שאעזוב אותך היום כאזרח חופשי, או שתכלאו אותי בתא לחשו."

הוא נדהם. "מדוע? קרה משהו?"

"אומר לך מה קרה. אתה נוהג בי כאן בנימוס שכוה ובחוף, ברחוב, האלימות משתלטת לה. האם שמעת מה שקרה לקוהוטים*?"

"שמעתי דבר-מה..."

"כך שאתה יכול להמשיך בנימוסך היפים. אבל תאפשר לי לומר לך דבר-מה שלא אמרתי קודם-לכן: כאשר הביאו אותי לכאן בפעם הראשונה, אז מרטי-נובסקי הודיע לי שאני נתון במאסר, ושלקחו ממנו את מפתחות ביתי, ושיש בכוונתם להמשיך בחיפושים. מה אתה אומר על כל זה?"

"הוא אמר שאתה נתון במאסר, ושלקחו את מפתחותי?"

"אמת."

"אני חושב שהוא טעה."

"אם כן, החזירו לי את כל חפצי."

הוא התרווח מאחרי מכתבתו, שקת, כאשר ארשת פניו מטרדת. גברת בלנקה נראתה המומה. ואז פנה אלי לוטננט-קולונל נוגא ושאל: "רוצה קפה?"

"לא, אני לא רוצה," עניתי לו.

איני זוכר כל שנאמר בעדותי-הבוקר שלי. בצהריים הוא ביקש לקחת אותי כמינהגו לאכול, ואילו אני סי-רבתי. הוא התבונן בי, ואמר, "אתה כועס מאד. באמת שאתה כועס, לא כן? אבל מדוע אתה כועס עליו?"

האם לא הראיתי רצון טוב?"

"לא, לא הראיתי, ואם היית רוצה, לפחות היית מח-זיר לי כמה מכתבי-היד שלי."

גבותי עיניו הצטופפו. הוא קם ויצא מחדר-המישרד, ושב מייד והטיל תיק קרטון מלא על השולחן, קח לך! ועכשיו בוא אתי לאכול."

אחר-צהריים חרפתי אחד, הלוטננט-קולונל שלי ניצב ליד החלון, ידיו שלובות מאחור, ומהחצר נשמעו קולות של נשים, קולות של אסירות שהוצאו להתאווור.

"ראה, מר ואצוליק," אמר, ואילו אני הבחנתי בחיוך שהיה נסוך על שפתיו, "אני יודע שאתה תתאר את כל זה בתוך אחד ממאמרייך..."

* המחזאי פאול קוהוט ואשתו טופלו באלימות על-ידי הימסטרסה כאשר נאסרו לחקירה בקשר לחלקם באמנה 77. בזמנו הוצג בארץ מחזהו של קוהוט אהבה שכולאת.

"כך אני מקווה, אם רק תינתן לי ההזדמנות." הוא שתק מעט, ואז הוסיף ואמר, "אתה תקרא למאמר, ספלי קפה עם החוקר שלי."

כמעט ששפלתי מעל לכיסאי. זה היה חסר-תקווה — הם יודעים הכל.

למחרת — ביום שישי — היתה לי הפתעה: הם החזירו לי 53 כרכים של "מירסומי פאדלוק" * ולא עלה בידי לדחוס אותם למוזודה. ליוטננט-קולונל נוגא הביא קופסה, וארז בעצמו את הספרים, קשר את הקופסא בהבל, ואפילו סידר עבורי ידית-נשיאה.

ביום אל"ף נסעתי לדבוריצ'וביץ להביא תפוחי-עץ. הכנתי שקית מלאה דוגמת מסוגים שונים של תפוחים... אבל ביום שני, חל שינוי רבתי!

"התיישב," פנה אלי בקרירות. גברת בלנקה ישבה מוכנה ליד מכונית-הכתיבה, ונהגה כמו אינה מכירה אותי כלל. הלוטננט-קולונל שלי היהר מעט, ושאל: "האם שינית את השקפותיך במהלך סוף-השבוע?"

"לא."

הוא קם ויצא מן החדר. אחר-כך חזר, ושאל: "אתה רוצה לשתות קפה?"

לא היה לי חשק לקפה, אבל השבתי, "כן!"

הוא שוב יצא מהחדר. אולי להזמין קפה, אלא שנעדר למשך זמן רב. הכל נראה לי לפתע חשוד למדי, כולל העובדה שהם החזירו לי את הספרים. גברת בלנקה ישבה דוממת. מהחצר נשמעו קולות של גברים. אפילו קולות ציחקוק. התאמצתי להאזין, התאמצתי לשמוע את ז'ירי לדרר אולי הוא מצחקק שם למטה, או את פרנטישק פבילצ'ק**, או ואצלב האבל.

לעזאזל, אמרתי לפתע לעצמי.

הוא שב לחדר, התיישב ליד מכתבתו ופנה לעברי: "האם אתה מכיר את ז'ירי לדרר?"

"כן."

"האם מסרת לו את המאמר שלך לפירסום בחוף-לארץ?"

"שמע, לוטננט-קולונל, בוא ונבחר אחת ולתמיד את הנושא. כבר עברו שתיים מאז שחיברתי את המאמרים הללו. האם כתיבתם היתה פשע? אם לא, הרי שזה גם לא היה פשע לשלוח אותך לחוף-לארץ. אני אומר לך זאת באופן אישי. התשובה לפרוטוקול החקירה היא אחת: אני מסרב להעיד."

כאשר הגענו לארוחת הצהריים, ז'ירי האז'ק המתין לנו. אכלנו שוב את נקניקות-הפרנקפורטר שלנו. במעלית, שעה שהלוטננט-קולונל ליווה אותי לעבר היציאה, עיניו חככתי בדעתי בדבר תפוחי-העץ שהבאתי בשקיתי. אבל לבסוף דבקתי בסירובי למסור לו אותם, וקיללתי. הדבר היה קשה מאד עלי, אבל לא היתה לי ברירה.

העתק נשלח ללוטננט-קולונל נוגא

* כינוי שגור לפירסומיים-אסורים המופצים ברח"ב צ'כוסלובקיה בפורמאס מתוקתק, ומועברים ומוע" תקים מייד ליד. ** ז'ירי לדרר ופבילצ'ק, עיתונאים שגם הם נימנו עם יוזמי אמנה 77.

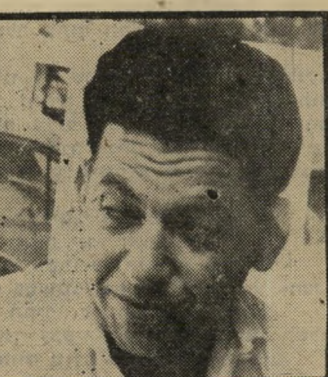
האם מחרים זובין מהטה את המוסיקה הישראלית? כיצד מינה הנער ט. כרמי משורר לתפקיד רוברט פרוסט העיברי

מ. כרמי ועדת מינויים בגיל 17

יון לירות ישראליות עומדת להפריש, מ-השנה הבאה, אחת לשנה מענקי-יצירה שנתיים בסך 100.000 לירות ישראליות לסופר הי-משפיע בצורה ממשית על הסיפורות העברי-רית. במלאות 40 שנה להפצת העיר-הבאסקית גרניקה על-ידי מטוסי חיל-האוויר הגרמני, הציעה ממשלת מערב-גרמניה "מחנה סימלי" כפיצוי לעיר, שאת חור-בנה הנציח הצייר פאבלו פיקאסו. קרע עומד להתחולל באיגוד המיקצועי של הסופרים במערב-גרמניה, עקב רציחתם/התאבדותם של מנהיגי כנופיית באדר-מיינהוף בכלאם. ששני צידי המיתר ני-צבים הסופר היינריך בל, המצדד בשלי-לתם של האנרכיסטים הגרמניים את ערכיה של החברה המערב-גרמנית, ומהעבר השני הסופר ג'ינת' גראם, הדבק באמונתו ב-שילטון הסוציאלי-דמוקראטי הגרמני. שגריר ישראל בארצות-הברית "שימחה די-ז'יניץ תיאר את תחושתו אחרי ביקור במחוז גולדה: "כשאן באנקרופט קראה על הבמה: "שימחה!" — כמעט שצעקתי — הגניו!" על התקפתו הסתתרת-התקי-דים של "ד"ר וולטר איתן, יו"ר רשות השידור על תוכנית-הרדיו העוסקת באסטר-לוגיה, "לכל אדם כוכב" במליאת רשות-השידור, הגיב אחד מעובדי הרשות: "גראה שוואל-טר איתן קרא בכוכבים את סיכויו להמשיך לכהן כיו"ר הרשות". מרכז הפצת התרבות האמריקאי הפועל בירושלים, מציג בימים אלה תערוכת צילומי עבודותיו של הפסל יגאל תל-מירקין שהוצגו בניו-יורק. כספים שיועדו מטעם המועצה לתרבות ולאמנות כמענקים לסופרים, עומדים להיות מועברים בחלקם לקרן לכתיבה-תורנית, שאותה תובעים ראשי משרד-החינוך להקים. מסרת הקרן החדשה: לטפח את הכתיבה-התורנית ותיאור מורשת ישראל. העברת הכספים לקרן זו עלולה לדלל כמה ממקורות ההכנסה הקבועים של סופרים ומשוררים רבים, הנהוגים לקבל סכומים נכבדים מהמועצה.

במלאות 20 שנה להיכ-התרחבות בתל-אביב, התקיים קונצרט חגיגי בניצוחו של המנצח ממוצא הודי, זובין מהטה, בהשתתפות הכנר אייזיק שטרן ובנוכחות הפסנתרן הישרי ארתור רובינשטיין. כמה מהנוכחים בקונצרט החגיגי, שנכחו בקונצרט הנוכח היכ-התרחבות לפני 20 שנה, נזכרו כי העלתה או היצירה אקדמות למועד מאת המלחין הישראלי נועם שריף. היעדרה של יצירה-מקורית בקונצרט 20 השנה להיכל, מדגיש שוב את התעלמותו של מהטה מיוצרים וממבצעים ישראלים במערכת תיכ-נוניו המוסיקאליים. המשורר העיברי-לשעבר יוסי גמזון, המתגורר בסידיני, אוסטרליה, פירסם בימים אלה את ספר ביכוריו באידיש, "סיף אין דאר נאכט, סיף אין ירושלים" (עמוק בלילה, עמוק בירושלים). בראיון שהעניק לעורך הסיפורות של ידיעות אחרונות, שיפר המשורר האמריקאי הכותב עברי, גבריאל פרייל (פרייל-מדונה) בין השאר: "המאמר הראשון עלי נדפס לפני שנים רבות בני-ירחון הנוער העיברי בארצות-הברית. כתב את המאמר ט(שרני) כרמי, בהיותו בן 17. הוא הישורה אותי לרוברט פרוסט. האין זה משונה?" שני הסופרים המצרים הנודעים ביותר תאופיל אל-חכים (יומנו של טובט) ונגיב מהפוז (סימסה בקאהיר) נפגשים מזה שנים, מדי יום בימו, בבית-הקפה פטרו שבעירם אלכסנדרית. פגישתם מושכת למקום רבים ממע-ריציהם. בעל בית-הקפה מתחרה בשם מ-ראמר התקנא. והחליט למשוך אליו את שני הסופרים. הוא הציע לספק להם ולאורחיהם ללא תשלום, כל משקה שיומינו, בתנאי שיעתיקו את מקום מושבם לבית-הקפה שלו. בירחון-הסיפורות פרוזה העומד לר-אות אור בקרוב, מתפרסם נוסח מלא של מתוה-המחאה על דור תש"ח מאת המחזאי האנוח יורם גמזון. המחזה, שכותרתו מחזה רגיל שהוצג בסוף 1956, העלת בר-מנו את חמתם של משה שמיר, לאה פורת ורבים אחרים שהרדו מהצגת אותו הדור כמות שהוא. קרן חדשה בת מיל-

יורם גמזון דור תש"ח ללא ציפור